

A Zöld Könyv és a magyar munkajogi szabályozás a szociális partnerek szemszögéből

2007. október 29-én a Társadalmi Párbeszéd Központ szervezésében konferenciát rendeztek a Zöld Könyv és a hazai munkajog szabályozásának tárgykörében.

Csizmár Gábor a Szociális és Munkaügyi Minisztérium államtitkára a konferencia megnyitójában kifejtette, hogy a szakszervezetek számára a munkahely biztonsága kulcskérdés. Magyarországon a foglalkoztatottsági ráta 57%. Példaként említette meg Dániát, ahol a foglalkoztatottsági ráta 75%, mégis magas a fluktuáció, a munkavállalók átlagosan 3 évente váltanak munkahelyet. Tehát a magas foglalkoztatottság nem jelenti egyben a munkahely biztonságát is. A hazai szabályokat alkalmassá kell tenni, hogy a nemzetközi cégek nálunk telepedhessenek le. A külföldi tulajdonosok nem tudnak tekintettel lenni a nemzeti ünnepekre. Olyan jogszabályokat kell alkotni, amelyet mindkét oldal be tud tartani és tartatni. A Távol-keleti cégek megjelenése konfliktusokat eredményez, de a versenyképességünk megtartásához nélkülözhetetlenek. Probléma, hogy az ágazatoknak kevés lehetőségük van a munkahelyek érdekeinek képviseletére. Az államtitkár kifejtette: új megállapodásra van szükség, nem az 1992. évi Munka Törvénykönyvének újabb módosítására.

Dr. Gyulavári Tamás az ELTE Állam és Jogtudományi Karának Munkajogi Tanszékének docense előadást tartott a Zöld Könyv és a munkajogi jogalkotás alternatíváiról. A közösségi jogalkotás az egyenlő bánásmódot, a munkavállalók munkajogi védelemét és a munkahelyi egészség- és biztonságvédelemét foglalja magban. Tizenegy EU-s irányelv foglalkozik a munkavállalók munkajogi védelmével, ezeket kell átültetni a hazai munkajogba. A Zöld Könyv szembe megy a harmonizációs törekvésekkel, a kollektív jogokkal nem foglalkozik. A közösségi jog minimális védelmi szintet határoz meg, amellyel a szakszervezeti oldal nem tart elfogadhatónak, kötelező erővel bír és felülírja a nemzeti jogot. Nyitott koordináció esetén nincsenek hatáskörök, nincs szankció ha nem teljesül az adott állásfoglalás. A Zöld Könyv nem jogalkotási javaslat, hanem szakmapolitikai stratégia. Célja, hogy nyilvános vita alakuljon ki és a lisszaboni célok érvényesüljenek.

A válság okai elsődlegesen, hogy megváltoztak a klasszikus munkaviszony formái. Az egy munkáltatónál, munkaszerződés alapján, határozatlan időre, teljes munkaidőben való foglalkoztatást átrajzolta a munkaerő-piac tagozódása. Megjelentek az atipikus munkaviszonyok, valamint a speciális foglalkoztatási formák, illetve számolni kell a fekete és szürke munkavállalással is. 2005-ben a nem klasszikus munkaviszony és az önfoglalkoztatás aránya 40% volt, a részmunkaidőben foglalkoztatottak aránya 18%, de minden újonnan létrejövő munkahelyen ez az arány 60%-os. Nyugat-Európában az atipikus munkaviszonyok egyre jobban szorítják vissza a klasszikus munkaviszonyt. A menekülés oka elsősorban az, hogy a hagyományos munkaviszony merev és drága, meg kell felelni a gyors technológiai fejlődésnek és a globalizáció kihívásainak. A munkaerő-piac kettészakadt, a belső munkaerőpiac munkavállalói munkaviszonyban állnak és védettek. A külső munkaerő-piac szereplői munkanélküliek, inaktívak vagy feketén alkalmazottak, mentesülnek az összes munkajogi védelem alól, elégtelen a szociális védelmük. Kárvallottak közé tartoznak az idősek, a fiatalok, a nők, roma lakosság valamint a fogyatékossgal élők. A Zöld Könyv munkajogi elképzelései között

szerepel a munkaviszonynal kapcsolatos törvények lazítása, első sorban a megszüntetési szabályokon változtatna, a foglalkoztatási mobilitást és az aktív munkaerő-piaci politikára való áttérést támogatja. Természetesen a munkavállalói oldal az ETUC, valamint az Európai Parlament szembe megy azzal a törekvéssel, hogy a munkavállalókat könnyebben lehessen elbocsátani. A Zöld Könyvvel kapcsolatban más kritikák is felmerültek: kimaradtak az alapvető jogok, a kollektív munkajog szabályozásának kérdése és a szociális biztonsági rendszerek. Dr. Gyulavári Tamás összefoglalójában felvázolta a lehetőségeket, milyen magyar alternatívák lehetségesek. Lehet struccpolitikát folytatni, kozmetikázni vagy az azonnali jogalkotási reakcióval élni. A megoldást a magyar „Zöld Könyv” megalkotása és széles körű szakmai vitája jelentené.

A következő előadó a szakszervezeti oldalt képviselte, *dr. Borsik János* az Autonóm Szakszervezeti Szövetség elnöke. Előadásában kifejtette, hogy a változás igénye kétségtelen, de fontos, hogy a szereplők bevonása egyenlő arányban történjen meg. A jelenlegi kormányzati politika nem megfelelő. Új munkavállalók lépnek be a munka világába, de a munkaerő-piaci viszonyok szabályozottsága egyre bonyolultabbá válik. Az atipikus foglalkoztatási formák megjelenése megállíthatatlan. Magyarországon kevés a kollektív szerződés, ezért a szerepét meg kell változtatni. A Munka Törvénykönyvét felül kell vizsgálni, ezt minden oldal igényli. Probléma, hogy minden kormányváltás során a politikai pártok a törvényeket megváltoztatják saját ideológiájuk szerint.

A szolgáltatások száma Magyarországon folyamatosan nő. Ezzel párhuzamosan az ipari és a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya folyamatosan csökken. A Zöld Könyv hiányossága, hogy a kollektív szerződésekkel egyáltalán nem foglalkozik. Nemzeti szinten is szükséges egy országos kollektív szerződés megkötése. A Munka Törvénykönyvének biztosítani kellene a kollektív szerződések speciális, különleges szerepét. A szakszervezetek reprezentativitását ne az üzemi tanácsi választásokhoz kössék, hanem a taglétszámhoz. A nagyobb létszámú helyi és ágazati szakszervezetek másként viselkednek, mint a kis létszámúak. A Zöld Könyv azon pontját, amely a munkavállalók munkaviszonyának megszüntetésének könnyítését tartalmazza, azt a szakszervezetek sosem fogják támogatni.

A következő előadó *Suhajda Attila* az IBM igazgatója volt, aki a rugalmas foglalkoztatás szükségességéről fejtette ki a véleményét. Szerinte a globalizáció legalább annyira probléma, mint annak idején az ipari forradalom. Nem elég ha a munkavállaló csak a szakmájához ért, szükséges a nyelvtudás is. A munkáltatók érdeke: a legjobbat, a legjobb helyről, a legjobb áron. Globálisan integrálttá vált a termelés, ez különösen így van a szoftverfejlesztések területén. Problémákat jelent a külföldi tulajdonosok számára a nemzeti ünnepek, a szünnapok és a hétvégék. Az IBM-nél együtt lehet dolgozni a világ más részén dolgozókkal is. Felül kell vizsgálni a hagyományos foglalkoztatási formákat. A vállalatok az államtól várják a megoldást, a hatékonyabb munkavégzés versenyképes gazdaságot eredményez. El kell fogadni az új termelési formákat is, a rugalmas munkavégzési rendszerek új munkahelyeket teremtenek. Az előadás során egy meglepő adatsort mutatott be az igazgató úr, miszerint a hazai munkaerő 23%-a nem lenne hajlandó más településre költözni a munka miatt, 40%-a nem beszél idegen nyelvet, **84%-a** nem járna tanfolyamra, nem tanulna még akkor sem, ha ezzel magasabb pozíciót tölthetne be, 21%-a nem menne külföldre dolgozni. Megoldást jelenthetnek az innovatív

munkavégzési formák, amely új hozzáállást igényel az egyénektől. Előnyként jelentkezik, hogy az egyén össze tudja hangolni a munkáját a magánéletével.

Végül dr. Komoróczy István az Általános Fogyasztási Szövetkezetek és Kereskedelmi Társaságok Szövetségének szövetségi titkára beszélt a rugalmas biztonságról munkaadói szempontból. A Zöld Könyv párbeszédet kezdeményez. A munkajog eredeti célja a foglalkoztatáson belüli szociális és gazdasági egyenlőségek kiküszöbölése. Az 1990-es évek óta nemzeti munkajogi reformok a szabályok enyhítésére törekszenek. A munkaerő-piacon megjelenhetnek a pályakezdők, a hátrányos helyzetűek is. A flexecurity egyet jelent az új technológiák megjelenésével, a globalizáció okozta versennyel. Igény van a rugalmas biztonságra, de ezzel egyidejűleg felmerül az idősödő társadalom problémája. Az Európai Unió versenyképessége nem megfelelő, fokozódik a lemaradás Amerikához képest. A Zöld Könyv nem jogalkotási kezdeményezés, hanem hogy nyílt vitába vonja a kormányokat és a szociális partnereket. Magyarországon az aktív korú népesség jelentős része nincs jelen a munkaerő-piacon.

Beóthy-Fehér Szabolcs